

Hieruit laten zich de volgende voorwaarden afleiden, die den opzet van dergelijken bouw à priori beheerschen:

Zorgvuldig doorgewerkte planvorm, in dien zin, dat maximum-eischen in minimum-ruimten worden samengevat; systematisch-constructieve opbouw, als resultaat van economisch-doeltreffende plaatsing van draagmuren (welke den planvorm in eersten aanleg beïnvloedt); economische productie van normaal-materialen; praktische bedrijfsleiding.

Middel en doel bepalen eerst recht in bouwkunst elkaar wederkeerig: kernbegrip dezer voorwaarden moet leiden tot nieuwe werkwijzen en materialen en dienovereenkomstig, in zuivere uitbeelding, tot nieuwe esthetische vormgeving.

Van energisch pogen naar zoodanig kernbegrip en dienovereenkomstige vormbepaling, door wederkerige bevruchting en voortdurende wisselwerking van idee en practijk, was tot nu toe weinig te bespeuren¹⁾. Sentimenteel-romantische overleveringen werken belemmerend op de evolutie van het bouwbedrijf en onthouden, als gevolg, belangrijk monumentaal-esthetisch materiaal aan de bouwkunst.

Bijgaand project geeft eene poging weer tot uitbeelding van eene aaneengesloten bebouwing van volkswoningen, op grondslag van bovengenoemde overwegingen.

Wat de samenstelling van het grondplan betreft, valt het volgende op te merken:

Als hulpmiddel is een systeem van vierkanten toegepast. — De draagmuren zijn geprojecteerd loodrecht op de gevels, op, economisch-doeltreffend gebleken, afstanden van 4 M.: de overige muren, behalve de gevels, nemen niet aan de constructie deel en zijn lichte scheidingswanden. Uit overweging, dat daardoor een economischer terreinverkaveling mogelijk, aan rioleering en straataanleg bespaard, en, in opbouw, het buitenmuuroppervlak (met zijn nadeelen van kostbare bewerking, koude, doorslag, condensatie) beperkt wordt, is gestreefd naar vermindering van gevelbreedte. Dit leidde tot benutting van het geveloppervlak in zijn geheel voor kamerbelichting en tot het aanvaarden van indirect- en bovenlicht voor de trappenhuizen. Als vanzelf ontstond daaruit de plaatsing der trappenhuizen in de centra der afzonderlijke panden, welke tevens op de verdiepingen de benodigde gangruimte tot een minimum reduceert.

Twee trappencomplexen draaien, zonder ruimteverspilling, in tegenovergestelde richting, om den scheidsmuur schroefvormig door elkaar, zoodat elk trappenhuis feitelijk twee afzonderlijke trappenhuizen bevat, welke geheel van elkaar gescheiden zijn en het mogelijk maken, dat niet meer dan 3 gezinnen gemeenschappelijk z.g. één trap benutten. De trappen, waaruit elk trappencomplex bestaat, zijn op verdiepinghoogte onderling gescheiden door bordessen, welke de verplichte minimum-lengte van 1.20 M. (en niet meer!) hebben, en waarop zich de toegangsdeuren tot de verdiepingwoningen bevinden. Door de wenteling der trappen zijn deze toegangsdeuren afwisselend meer naar voren of naar achteren geplaatst, hetgeen tengevolge heeft, dat woonkamer- en slaapkamer-groepen, om en om, aan voor- en achtergevel liggen. — Naast de ingangen bevinden zich rijwielbergplaatsen voor de verdiepingwoningen.

---

1) Slechts Peter Behrens' boekje „Vom sparsamen Bauen" maakt een opwekkende uitzondering en toont, als resultaat, ook nieuwe bouwkunstige oplossingen.